

Előfizetési árak:

Egész évre 10 frt — kr.
Félévre . 5 „ — „
Negyedévre 2 „ 50 „
Egy óra 1 „ — „
Egyes szám 4 kr.

Megjelenik mindennap,
vasárnap kivételével.

DEBRECZENI ELLENŐR

A SZABADELVÜPÁRT KÖZLÖNYE.

Szerkesztőség:

és

Kiadóhivatal:

Fő-piac, Simonffy-ház,
a városházával szemben.

Hirdetések a legmérsé-
keltebb árszámítás mel-
lett vétetnek fel.

Debreczen július havában.

Debreczen, augusztus 7.

Debreczen szab. kir. városának közig. biz. szombaton ülést tartott, a melynek lefolyásáról, tárgysorozatából adjuk a következő tudósítást:

Debreczen sz. kir. város közigazgatási bizottsága szombaton d. u. tartotta havi rendes ülését gróf Dégenfeld József főispán elnöke alatt. Jelen voltak: Vértessy István főjegyző, polgármesteri helyettes, Zöld Mihály, Szunyogh Sándor, Ábrahám László, Öry Sámuel, dr. Sárvány Gyula, Nemes Kálmán, Tóby István, Márk Endre, dr. Kósa Zsigmond, Kovács József, Balogh Mihály, Fráter Imre, Jámbor Ferencz, Csúrka János, Sándor Kálmán.

A szakelőadók július havi jelentéseiből közöljük a következőket:

I. Polgármesteri jelentés.

A rendőrség lopásért, verekedésért 17. rendőri kihágásért 118. összesen 135 egyént tartóztatott le. A városról eltoloncolt 19 csavargót, vidékről toloncoltat továbbított 35-öt, kényszerutavélel kiutasított 22 egyént.

A rendőrkapitányság mint I. fokú iparhatóság által különböző iparűzők önálló gyakorolhatására 27 egyént láttatott eliparigazolvánnyal. Munkakönyv kiadott 100, — ideiglenes igazolvány pedig 2 db.

A katonai létszám volt 1190 közhadseregbeli 37 lóval, 1074 honvéd 201 lóval. A lakosságnál állandóan elszállásolt volt 16 ember és 2 ló, mint átvonuló 8 törzstiszt, 21 főtiszt, 281 ember, 5 ló.

A lakosság állami adófejeében befizetett összesen 11039 frt. 81 krt, — továbbá 76 frt. 59 kr. hadmentességi adót, 245 frt 66 kr. idegen adót, 273 frt. idegen illetéket, 16 frt. 60 kr. végrehajtási költséget, 11 frt. iparkamarai

illetéket, 14 frt. 57 kr. járdaadót és 61 frt. 10 kr. közmunka váltságot.

A községi bíróság 357 ügyből mindet elintézte.

II. Tiszti főorvos jelentése.

A közegészségi állapot viszonyitva az előző hónapéhoz, kissé kedvezőbb volt, amennyiben kevesebb megbetegedés és kevesebb halál eset fordult elő.

A megbetegedések leginkább az emésztő szervek hurutos bántalmaiból különösen a csecsemők bélhurutjaiból állottak.

Hevény ragályos betegségek közül szörványosan vérhas, ronszoló toroklob, vörheny, kanyaró és hagymáz észleltettek, hagymáz két halál esetet okozott.

Született júliusban élve 139 ev. ref., 43 kath., 4 ág. ev., 11 izr., összesen 194, fiu 100 leány, (évi állítólag 39.84%) Törvénytelen volt 20. halva született 9. Meghalt 133 ev. ref., 41 r. kath., 2 ág. ev. 6 izr., összesen 179—101 ú., 78 nő, (évi átlag 36—72%). Rendkívüli haláleset 3 fordult elő.

Házasságok léptek ev. ref. 20. r. kath. 5, izr. 2, összesen 27 pár.

A közkórház betegforgalma volt: átvitt júliusra 179, júliusban fölvetett 176, elbocsátott 160, meghalt 14, marad augusztusra 174 beteg. A piacz orvos-rendőri vizsgálata rendszeren folytattattott. A köztisztaság általában elégitő volt.

III Trachoma az árvaházban.

Az ülés legfontosabb tárgya volt a nőgyógyászati árvaházban kiütött trachoma keletkezése és elterjedése okainak, okozóinak kiderítése céljából elrendelt vizsgálat. Az erről szóló terjedelmes jegyzőkönyvet dr. Márk Endre olvasta fel. A vizsgálattal megbízott küldöttség (Tóby István, Márk Endre, dr. Sárvány Gyula) többeket kiballgatott, így: V. Szathmáry Teréz elnököt, az árvaházi felügyelőt, dr. Varga Géza, dr. Legányi Gyula árvaházi orvosokat és dr. Balkányi Ede kerületi orvost. A trachomát az ár-

vaházba még 1888 v. 1889-ben harcolta be egy újonnan fölvetett növendék, aki mindjárt feltűnt szembajának a gondnok előtt hol egy hol más okát mondotta, csak azt nem, hogy ő trachomás. Az orvos szemvizet rendelt neki. De csakhamar 5—6 növendék is hasonló betegségbe esett. Ezeket ekkor elkülönítették, a régi árvaház kerti-épületében. Meg is gyógyultak, de később visszaesés állott be s még tömegesebben lepte el a ragály a növendékeket, különösen a harmadéve ideiglenesen bérlet nedves árvaházban. Az árvaház orvosa Varga Géza beakarta jelenteni a hatóságnak, de az elnök, hogy az intézet jóhírnevét meg ne rontsák, erről lebeszélte, abban a reményben, hogy majd csak sikerül elnyomni a bajt. A sziveségből szolgáló tisztelbeli orvosok különben ritkán jártak be az intézetbe, többnyire csak akkor, ha hívták őket. A kerületi orvosok pedig soha nem látogatták meg az árvaházat, mert állítólag erre utasítást nem kaptak. Elősegítette a ragály elterjedését az is, hogy nem volt mindegyik növendéknek külön mosdó edénye, így nem csoda, ha lassankint egytől egyik minden árva megkapta a veszedelmes szembetegséget.

A közigazgatási bizottság meghallgatván a — küldöttség jelentését, — amely szerint a mulasztás első sorban az árvaház vezetőségét, orvosait s második sorban az ellenőrzésre kötelezett hivatali közegeket látszik terhelni, élénk vita után, melyben részt vettek gróf Dégenfeld József főispán, Nemes Kálmán, dr. Kósa Zsigmond, Márk Endre, Fráter Imre, elhatározta, hogy dr. Sárvány Gyula t. főorvos, dr. Kenézy Gyula és dr. Balkányi Ede kerületi orvosok ellen, köztisztviselők lévén, az 1879 évi 40 t. cz. 99 § ába ütköző mulasztás miatt fegyelmi eljárást indít s annak eszközzésével Tóby Istvánt, Márk Endrét bizza meg, az I. kerületi rendőrkapitányságot megkeresi, hogy dr. Varga Géza és dr. Legányi Gyula árvaházi orvosok ellen ugyancsak az 1879 évi 40 t. cz. 99. § ába ütköző kihágás miatt az eljárást tegye folyamatba.

A „Debreczeni Ellenőr“ tárczája.

Gróf Vay Dánielről.

— Irta: Gasparone. —

Mily nagy átká a hírlapírónak, hogy az eseményekről még akkor is rögtön kell írnia, a mikor szívében fájdalmak dúlnak. Érzelmek nem szűrődtek még le, a fájdalmas esemény hatása nem enged, hogy objective szemléljen s nem adhat egyebet, mint bevezetlen, töredékes képet, holott maga előtt látja az egészet tökéletesen és teljesen.

Igy kell nekünk Vay Dániel grófról írunk, holott csak napok, hetek múlva tudnók eltalálni ezt a vonzó, nekünk oly feledhetlen alak belső képének rajzát s a hírlapíró kötelességei megsértik bennünk az ember iránt való kötelességet. Itt áll néhány vonás ebből a tanulságos, mozgalmas életből, a melynek kimúltát oly őszintén siratjuk.

A „Pesti Napló“ egyik régebbi évfolyamának tárczarovatában megható színekkel mondja el Á. K. azt a balvégzetet, mely a Vayakat nemzedékeken keresztül sújtja. Ugy a grófi, mint a bárói ágon nagy tehetségek születtek, de ez a balvégzet, hol valami nagyurifiaible, hol valami kifürkészhetlen testi, vagy lelki hiba és nem egyszer valami szerencsétlen véletlen által jelentkezett s a haza elveszítette mindazt, a mit egy-egy nagy tehetségtől várt és bizton reménylett.

Nincs a kezünk ügyében a hivatott kitünő tárcza közlemény s így csak rá mutatunk gróf Vay Lászlóra, a ki főudvarmestere volt József főhercegnek; gróf Vay József, a híras lovasra. Mindkettőről tudjuk, hogy szellemökből és lovagias tulajdonságaikból nem lón a hazának annyi haszna, mint a mennyi értéket képviseltek. Gróf Vay Sarolta, a férfi öltönyben kalandozó s férfi név alatt író nagy belletrista tehetség, egy szobrász, egy hegedűművész és tragédia szerző báró Vay mindannyian nem kamatoztak úgy, a mint genialitásuk tőkájének kellett volna. Vannak azonban Vayak, a kitünő s a haza befoglaló régiségű családjai közé tartozó főúri család minden ágában egyéniségek, kik a haza, az egyház és általában a közélet terén meg nem zavarva teljesítik honfiai feladatukat s akár szellemi, akár anyagi ügyekben nem szenvednek hajótörést.

Szive, érző szive azonban van minden Vaynak s ilyenül volt megáldva, vagy verve (nem tudjuk mint mondjunk inkább) Vay Dániel is. Ama Vayak közé tartozott, a kinek életét és fényesen indult pályáját először szerencsétlenség, azután a földi élet prózájában, a struggle of life szennyes tömkelegében való járhatlanság zavarta és tértette el az elméjét és szívet egyaránt megillető fényes körfutásból.

Egyik helybeli lapnak elmondják a fiatal Vay életéből, hogy a Metternich miniszter kiváló jó indulatú bíró apát, gróf Vay Abrahámot fel is szólították, hogy fiát Dánielt a diplomácia terén kellene alkalmaznia. Vay

Dániel gróf azonban szabad szellemű társaságban nőtt és nevelkedett és a diplomáciai pályára iránt hajlandóságot nem mutatott.

Vay Abrahám édes apja ennek daczára felvitte Metternich miniszterhez, bizván abban, hogy az kapacitálni fogja.

Elérkezett a kiballgatás órája. A miniszter tudta, hogy egy lángeszű ifjútól a diplomácia terén fog alkalmazást kérni. Méltán elcsudálkozott tehát azon, hogy az egész kihallgatás alatt Vay Dániel gróf mindenről egyébről, csak arról nem beszélt, amire el volt készülve.

Metternich miniszter még egyszer a szemé közé nézett a fiatal grófnak, azután meghajította magát s távozott. Vay Dániel gróf annak, hogy a miniszter őt így faképnél hagyta — nagyon megörült, mert így a diplomácia terén való alkalmazástól, mely iránt nem sok hajlandóságot mutatott, szabadult meg.

Bizony nem is lett volna valami különös jó diplomata Vay Dániel, a tetőtől talpig „demokrata gróf“, még pedig nem olyan demokrata mánás, a ki tüntetőleg tiltakozik címének használata ellen, de megharagszik, ha egyszer a bárói, vagy grófi cím nélkül szólítod meg.

Inkább demokratának nevelték az atyja házában is. Abrahám gróf a ki ugyan 90,000 hold földdel rendelkezett s maga v. b. titkos tanácsos, a Szent István rend nagy keresztese és több megye adminisztrátora volt, — úgy gondolkodott, hogy az ő nagy vagyon is kisebbé lesz, ha soktelé osztják.

IV. A pénzügyigazgató jelentése.

Egyenes adó fejében befizetett 33255 frt. 26 kr. 7376 frttal kevesebb mint a múlt évi júliusban. — A f. évi július végén mutatkozó 551993 frt. adóhátralék az 1892. évi július végén maradt 624183 frt. hátraléknál 72190 frttal kevesebb.

Hadmentességi díj 74 frt. bélyegjövődék (Hajdumegyét is számítva) 15116, jog illeték 10723, díjjövődék 944, dohányjövődék (a megyével együtt) 45288, határvám jövedelelem az egész vámkörut területén 5231, fogyasztási és italmérségi adó 36749 frt folyt be.

— **Belföldi hírek.** (U j f ő r e n d e k.) Rövid idővel az országgyűlés megnyitása előtt a főrendiházba öt tag fog kinevezetni élet hosszigan, hogy kitöltessenek ama hézagok, melyeket az utóbbi években a halál szakított főrendeink sorában. (A z e g y s é g e s házasságjogról) szóló, törvényjavaslat már Bécsbe küldetett; az indoklás azonban, a melyen különben már az utolsó csiszolást végzik, még hiányzik. — (S á r o s m e g y e k ö z g y ű l é s e) Debreczen átiratát a főrendiház reformja ügyében egyszerűen tudomásul vette, noha a reformot szükségesnek tartja. (A B é k é s m e g y é b e n) szervezett kormánybiztoságot a belügyminiszter megszűntette, mivel a viszonyok immár annyira javultak, hogy nincs szükség tovább kormánybiztoságra. — (L e v e l e z é s a k a t o n a s á g a l.) A belügyminiszter a köztörvényhatóságokkal rendeletben közölte a katonai hatóságok számára kiadott hadügyminiszteri rendeletet, mely meghatározza a magyar nyelv használatát a katonai hatóságok levelezéseiben.

— **Külföldi hírek.** (A z o r o s z n é m e t v á m h á b o r u) következménye nagyon szomorú lesz az orosz ipar és kereskedelemre. A rubelkurzus jelentékenyen alászik. A pénzügyi körök e miatt tónktól félnek. — (J ó k a i ü n n e p l é s e B e r l i n b e n.) Berlin-ben meg fogják ünnepelni Jókai Mór jubileumát. Ez alkalommal előadják a berlini Reizidenztheaterben Jókai „Könyves Kálmán” című drámáját. (U j k ö r h á z B o s z n i á b a n.) Szerajevóban Kállay külügyminiszter fényes közkórházat épített. Fejérszében bécsi, felelőszben budapesti tanárokat nevez ki orvosoknak. Az igazgató egy budapesti előkelő fiatal orvos lesz. — (A l e n g y e l e k

e l n y o m á s a.) Az orosz kormány törvényjavaslaton dolgozik, mely lehetővé teszi, hogy ama területeken, ahol a hatóságok a lengyel nemzetiség elnyomását czélozzák, a lengyel birtokokat a birtokszerezési szabályzat sajátos magyarázása alapján kisajátítsák.

Gróf Vay Dániel.

1820—1893.

Szép temetése volt a mi jó öreg grófunak, olyan, a minőt nem a hatalmasoknak, nem a gazdagoknak rendeznek, hanem azoknak, a kiket mindenki egyaránt becsült és szeretett. A d. u. 4 óraker zuhogó zápor miatt a temetés kissé elárolt tartatott meg. Daczára a később elárolt esőnek és annak. — hogy a család-tagok megérkezéseig nem lehetett gyász. jelentést kiadni s annak továbbá, hogy a városi osztálya nagyrészt távol van, nagy számú és válogatott közönség jelent meg a végtisztességtételre.

A gyászoló családból megjelentek az elhunyt özvegye, született báró Sennyei Amália; gyermekei közül Posztóczy Iván és Jánosné, szül. Vay Eliz grófnő, Jeszenszky Jánosné, szül. Vay Ilona grófnő, Vay Dezső gróf és unokái közül Gläubitz Alfonz báró. A család tegnap adta ki a következő gyászjelentést:

„Mély fájdalommal s bánatos szívvel tudjuk a szeretett férj, atya, nagyapja, testvér, sógor és rokon, néhai Vajai és Luskodi Gróf Vay Dánielnek folyó hó 4-én esteli 9^{1/2} óraker, életének 73-ik, boldog házassága 48-ik évében rövid szenvedés után bekövetkezett eszöndes elhunytát. Felejtethetlen halottunk földi részét folyó hó 6-án, d. u. 4 óraker fogtuk a Kossuth-utca 2185. sz. háznál az ev. ref. vallás szertartása szerint tartandó ima után a Kossuth-utcai temetőben örök nyugalomra helyeztetni. Mely végtisztességtételre rokonaikat, ismrtőseinket, barátainkat bánatos szívvel megkérjük. Kelt Debreczen, 1893. augusztus 5-én. Bánatos neje: öz. Gróf Vay Dánielné, szül. báró Sennyei Amália. Gyermekei: Ilona, azelőtt br. Gläubitzné férjével Jeszenszky Jánosné, Ábrahám nejjével Kozma Katinkával, Liza férjével Posztóczy Ivánnal, Dezső nejjével Sarlay Helénnel. Unokái: Br. Gläubitz Alfonz, Tivadar, Flóra, Jeszenszky Alice, Vay Olga, Posztóczy Géza és Kristóf, Vay Tibor. Testvérei: Vajai és Luskodi gróf Vay Mihály és Ádám,

Evelin. Sógornő: Kis-sennyei báró Sennyei Albertina, ugyszintén több sógoré, valamint az összes rokonság nevében is. — Áldott legyen emlékezte!”

A ravatalt koszorúk borították el, még pedig a következők:

„Feledhetetlen atyámnak, „Dezső”, (fekete szalag, ezüst rojt), — „A felejtethetlen nagy atyámnak” „Alfonz” (fehér szalag, babér és virág koszoru), — „Felejtethetlen drága atyámnak” „Ilka és János”, (fehér szalag és pálma koszoru tubarózsákkal), — „Felejtethetlen barátjának” „Kiss Sándor”, (fekete szalag, tölgy koszoru), — „Legjobb barátjának” „Papp György”, (lilaszín szalag rojttal, tölgylevelek virágokkal), — „Szeretett jó férjének” „Amelie”, (fekete szalag, ezüst rojt, tölgylevelek), — „A felejtethetlen jó atyámnak” „Liza és Iván”, (lila, arany rojt, fikus), — „Gróf Vay Dánielnek, legrégibb barátjának” „Pilisssy Lajos”, (tölgy koszoru, szürke szalag, arany rojttal), — „Jó barátjának” „Kuthy István”, (fekete szalag, tölgy koszoru).

A gyászoló közönség körében látuk a következőket: Pilisssy Lajos, Abraham László v. t. főügyész, Fogthúy Sámuel és János, Paksy Imre kir. közj., Ferenczy Lajos, kir. aljárásbíró, Osváth Mihály m. kir. honvéd százados, Kuthy István, nyug. m. kir. ügyész, Papp György, dr. Bakonyi Samu, Handtel Vilmos, Váczy János, Farkas Albert, Nagy Miklós takp. tisztviselő, Tóth László, Nagy Károly, tvszk. bíró, Meyer nyug. posta főnök, Bodosi Pál, püspöki titkár, Tóth Lajos Szűcs Mihály, tanár, Foltényi Vilmos, Mádoky Béla, dr. Kempf József, a hírlapok képviselői és még ezenkívül is nagy számú nő és közönség. A ki eljött, azt bizonyára csak a szeretet és kegyelet érzelmei vezérelték ide.

Először a városi dalárda tagjai énekeltek, kiket a kolozsvári diadal után az elhunyt fogadott volt fényes szónoklattal. A gyászoló család kért fel bennünket arra, hogy a kegyetes megemlékezésért köszönetét fejezzük ki. Először a „Mért oly borús” kezdetű dal zendült fel, mire a főiskolai énekkar hangoztatta a 90. Zsoltárt. Ezután következett a dr. Dicsőfi József ref. lelkész imája. A gyönyörű egyházi mű mély benyomást gyakorolt a hallgatókra, a miért is azt — közkívánatra — egész terjedelmében közöljük.

Ezután a Torday Gábor gyönyörű gyász-dalát énekelte szokásos precizitással a városi

Neki pedig tíz en két gyermeke. hét fia és öt leánya volt, kik közül később több meghalt. Azért a fiait szigorúan nevelte és zsebpénz, vagy koszt dolgában is úgy tartotta, mint akár mely kisbirtokos a maga népét. — Valjon nem volt-e ez utóbbi körülmény nagy szerencse Dániel grótra, a ki később egyáltalán nem érezte hiányát semmiféle francia konyhának és szakácsfőzte készítménynek? Valamint odabaza minden szombaton ott volt a grófi asztalon az orja lencsével, ugy nem adta most semmi nagyuri ebédért a toros káposztát, a malacz tokányt, a turós csuszát s az egyszerű magyar konyha egyéb fogásait.

— „Lencsések voltunk mi otthon is” — szokta volt mondani a Papp György szombati menüjénél.

Elmondta, hogy mikor kocsin vitték S-Patakra vagy onnan hazafelé — vakációzni (ott képezte fiait az öreg gróf) utközben ha a déli harangzó érte, a komornyik tanácsára mindig a jobb módu falusi bocskoros-nemes gazdákhöz szálltak.

— „Azok élnek ám jól méltóságos urfi” — mondotta néki a tapasztalt komornyik.

Ifju korában megfordult Párisban is, a hová egy rokonával, ugyszólván fillér nélkül ment ki s komoly tapasztalokat tett.

Az a nagy csapás, mely nyilvános carrié-rejét ketté vágta, az 1843-iki pozsonyi diétán érte Vay grótot. Mondottuk már, hogy Vay Kossuthal, Szalay Lászlóval s Kazinczyakkal növekedett, illetéleg kezdette pályáját. Szalay

László volt az akkor Zólyom megyéhez tartozott most Hontba kebeleztet Korpóna szab. kir. városának követe s ő engedte át helyét az Alföld főur fiának, kit az oppozíció ujjongva fogadott és sietveigyekezett a karok és rendek sorában látni.

De nem csupán a liberálisokkal vétette magát észre a nagy tehetségű fiatalgróf, de észrevelte s megijedé sejtett növekedéséről a reakció, a magyar ellenes bécsi hatalom is. Akkor főzték ki azt a pokoli tervet, hogy az oppozícióra ráküdlik a rendelkezésre álló spadassinokat és karddal kezökben üzik ki onnan, a hol a nemzeti jogok buzgó harcosai veszedelmet képeztek a bécsi armány terveire nézve. Báró Vesselenyi Miklós is súlyos sebbel menekült a gyalázatos szövevényből és számos más áldozatai lettek a pokoli tervnek.

Jókai Mórtól magától hallottuk, hogy „Kárpáti Zoltán”-jában, mely a pozsonyi diéta ez ep zódját is felöleli, a hős alakjának megrajzolásokor néhány vonást a megdicsőült gróf Vay Dániel egyéniségéből vett át, a kinek az esetben szintén jutott vézgetes szerepe.

Régi seb, de már beheggedt. Szomorú történet, de már eléggé meg van siratva. Talán tévedés, — nem tudjuk kié, talán a szegény Vay Dániel, vagy talán az előítéletes társadalom — de rég meg van bűnbödvé, rég ki van egyenlítve. Az eset t a n u l s á g a i parancsolják, hogy elmondjunk ugy, a mint a nemes gróf kortársaitól hallottuk. Azt a nagy vívót, a kinek elvállalt feladata volt a gróf Vay Dá-

niel elhallgattatása, gróf Waldstein Jánosnak neveztek. Nyilvános gyűlésen sértette meg Vayt és Vay gróf volt a z, a k i p r o v o k á l t a t t a.

Vay Dániel gróf ifju bázas volt. Csupa szív, mint a hogy csupa szív volt élte egész folyamában, a ki rajongva csüngött bájos ifju hitvesén. Az ifju nő boldogságának rombadóltát látta a bekövetkező katasztrófában. Azt hitte, hogy a hitves szerelmének kell, hogy kárpótolja a férfit mindenért. a mit az érte a közpályán feláldoz s esengve követelte az oppozíció ifju vezér-tagjától, hogy mondjon le szerelméért egész fényes pályájáról és meneküljön vele az élesre köszört kardok, a jól megvetett török elől a csöndes faluba, hol szerelmük legyen paizsuk, boldogságuk, dicsőségük!

Intések érkeztek egy nappal előbb, — a melyek azt mondták, hogy jobb lesz Vaynak most párbajban elvérzeni, mint később ott, a hová rohamosan látszik sietni: a v é r p a d o n!

— „S e m o t t, s e m i t t,” szölt a hitves és könnye, szépsége, szerelme győzött. — V a y D á n i e l g r ó t e l u t a z o t t P o z s o n y b o l s a h i r e s e m b e r m e g e l e g e d e t t a z z a l, h o g y — b o l d o g e m b e r l e h e t e t t!

Azután jött a szabadságharc. Valjon zikerülte volna a martyrhálát Vay Dániel? — Vagy hosszú fogság után, mikor nemzet és király kibékültek, most ő is vezette volna nemzetének sorsát? Ki felelhetne arra? Boldog ember volt sokáig s e m e l l e t t

dalár
metk
lyeze
indul

„a
álmá

tatja
ékesít
hanem
nál is

s ki

megén

életün

alacsó

de ma

mind

egyön

kisebb

mint

sen te

ban sz

kit u

isteni

retted

az ég

töld d

munká

bennü

szeret

meg se

legsze

tartott

mi töl

hazája

mert t

születe

tudta,

örök a

lyén o

E

kével a

koporsó

most, r

dul me

tünk e

elősmen

szorujá

mindvé

rettek

K

kerület

kakedv

dalárda s ezután a menet, élén a „Kegyelet“-temetkezési intézet díszes négylovas szekereire helyezett koporsóval, hosszú kocsi-sor által követve indult a Kossuth-utcai temetőbe.

Gróf Vay Dániel immár ott, a hol kívánta „a debreczeni sárga homokban“ alusza siri álmát s várja a boldog feltámadást.

Gróf Vay Dániel fölött.

(† 1893. VIII. 4.)

— Irta: **Dicsőfi József.** —

Nem a tudóst, ki multakon mereng s kutatja azt, mit feledés takar; nem a nemest, kit ékesít családi korona s ősi fény porában is, hanem az embert sajná juk, siratjuk e koporsónál is, jó Istenünk!

Az embert, a kit tiszteltünk s szerettünk, s ki e tiszteletet s szeretetet má-nál jobban megérdemelte tőlünk! Uram, Te rendezed be életünket; Te teremtesz szegényt és gazdagot alacsony sorsut és előkelőt, szolgát s urat, — de mindet úgy teremted, hogy légyen ember, mind s mindig nemes! Te azt akarod, hogy együnk a másat ne nézze le, csak azért, mert kisebb! Te azt akarod, hogy szeressük egymást, mint emberek, mint a Te gyermekid, s különösen te szik Neked, ha az, ki palotában s biborbán született, törhetlenül ragaszkodik az ahhoz, kit nem ékesít családi rang, de ékesít a Te isteni képed! Hisz Szent Fiadat ép ezért szeretted s ezért emeled Őt jobbra vissza, hogy az ég boldogságát nem tekintvén ide jött, e föld dicstelen porába s itt értünk élt, értünk munkálkodott és szenvedett, s halálig szeretett bennünket embereket, gyermekeidet! Hogy ne szeretnéd hát azt jó Atyánk, kit nem szédített meg semmi földi fény, a ki nemesi koronája legszebb gyémántkövének portestvérei szeretetét tartotta életében?! És hogy ne érdemelne meg mi tőlünk ily gyermeked kettős tiszteletet, a ki hazáját és népet szerette, szerette, nem azért, mert föle várt fényt és rangot, — hisz ez vele született, — hanem azért, mert úgy érezte, tudta, hogy ő neki minket szeretni kell a Te örök akaratod szerint, mely minden jó szív mélyén ott lakik?

E kettős tisztelet és szeretet szövénkével állunk itt, nagy Isten, agg szolgádnak koporsója körül! Oh, mint szeretnők őt dicsérni most, midőn nem ha lja már és ajka sem mozdul meg és nem tiltakozhatik minden dicséretünk ellen szerényen!... Oh, mint óhajtanók előismerésünk hálás érzelmeit zengő szavak koszorújába fenni, gyűjteni, hadd harsognak túl a

jajnak szavát, mely elvesztése miatt két nyelveinken s hadd harsognák túl ama bus morajt, mit szemfödélén nemsokára már a sir göröngyei támasztanak!... De tudjuk, jó Atyánk, hogy ő ez ellen tiltakozik némán, porában is s tiltakozol Te is Mindentudó!... Te őt minálunk jobban ismeréd, s ha dicséretünkre nem szorul, Neked nem kell ami tanuskodásunk! Ő már a Te ítéletedre vár, a mely igaz, a mely tökéletes s a mely nem pusztá, muló, röpke szó, hanem örök jutalom, örök élet! S ha mi E őt ted nagy s csodás Bíró, a porba hullva némán visszalépünk és hagyjuk, hogy Te itélj és Te szólj színed előtt álló szolgád felől: halld meg imádságunk szavát, Atyánk, melyben kegyelmedet s jószágodat kikérjük gyermeki bizodalommal és kérve-kérünk: óh add meg neki, add meg neki hűségének jutalmát az idvezült-k nemes seregében!

Igen Uram, az ítélet Tiéd, mindig Tiéd, miénk csak az alázat, s ennek szava a hódoló imádság! Imádkozunk ezuttal is s mielőtt agg szolgád itt pihenő hamvaira bucsutekintetet vetnénk, a hála őlt szárnyakat remegő ajkainkon! — Tiéd hálánk e nemes életért; Tiéd hálánk, hogy az, a mi nemes volt nemes csatád ártatlan bölcsességében, nemes maradt az élet küzdterén is, a hol pedig hozzánk sok szenny tapad a rossz példák nyomán s az érdekeknek sokszor olyan kegyetlen viharában! Tiéd hálánk, hogy öröködtől fölöttünk s mindig küldesz hozzánk nemeseket, kik összekötik a kunyhók küszöbét a paloták magas lépcsőivel s tanítják a náluk kisebbeket leszkolni a szédelgő nagyozólásról s szeretni nem az urat s a nagyot, hanem az embert — a Te gyermekedet, az embert, a Te képed hordozóját! Tiéd a hála, hogy megszegyenedt s ily példákkal is észre téríted a romlott kornak léha gyermekit, kik az erényt az ösökbén keresik s úgy sütkéreznek ezek érdemében, miként a nap fényében gyáva hold! Tiéd hálánk, hogy ekként megtanított, hogy a bölcső s a magas származás korántsem érdem a Te szemeidben, E őt ted csak az oly élet erény, melyet üres felhők nélkül kísér, — az előítélet felhői nélkül, a tiszta és nemes emberszeretet nemes melegt hintő napvilága! Tiéd hálánk, hogy ily példák nyomán nem fogjuk elfeledni, nem soha, hogy nem szégyen a munka s egyszerűség s hogy a hazát lehet szeretni úgyis, hogy nem húság és sötét önérdék, nem rang-éhség és nem szomju dicsőség lappang hangos szeretetünk mögött!! És légyen jó Atyánk, Tiéd a hála itt alvó szolgád hosszú életéért s az örömkért, melyeket vele e hosszú

szu éltén át kóstoltattál! Tudjuk, ez örömkkel édesítéd keserűségét is, a melyek őt sem kimélték meg, mint e föld vándorát, — hisz itt a nappal és éj változik, az ég is hol derült és hol borult, óh, hogyne volna hát szívünk egén is a fény s az árny szünetlen változó? De te Uram, ez ingó változásban, e sokszor rémes, kínos változásban mozdulatlanabb vagy, mint a nap, s szüntelenül változó világnak egyetlen álló csillaga Te vagy, minden más csak tünény és futó fény, Téged mindig egy helyen láthatunk — fényes délpontján gyermeki hitünknek! Így látott Téged mindig, jó Atyánk, itt nyugvó gyermeked is, akkor is, midőn hosszú éltének alkonyát igaz barátság fényével bevontad! Így látott akkor is, midőn lenyugodt s aztán nem ébredett e földre többé, csak ott a tulparton örök hazánkban! E szép elalvásért s szebb ébredésért legyen Tiéd, ismét Tiéd, Atyánk forró hálája mindazon sziveknek, kik agg fiadat igazán szerették!...

És ha e szerető szivek, Atyánk, épen azért panasznak előtted, hogy ily gyorsan röpült el az utolsó sóhaj ajakáról szerelmesöknek, Te épp ezzel vigasztald szívüket! Te nem hagyád hosszan szenvedni őt; nem engedéd, hogy terhe légyen ő, habár szívesen hordott könnyű terhe, azoknak, kiknek öröme vala, míg köztük élt s velők társalkodott! Éltének estvéjére juttatád s egy szép estvén magadhoz fölélted, — hogy örök ifjúsággal koszorúzd meg, a kinek szíve ifjan lágola minden szépért, minden jóért s nemesért még akkor is, midőn porsátora az évek sulya alatt roskedett már!... E szent tudatnak nyári sugarával száraz fel áldott szentlélek ur Isten a könnyeket, melyek közelben és távolban felfakadnak a szivekben, a szeretettel bucsuzó szivekben s ott gyöngyöznek nő, gyermekek, rokonok s barátok fájdalmas, ködös szemében. Mondd nyugton adják át a pornak azt, mi por vala s mi porrá lesz megint s örömmel adják át Istennek azt, mi e porból is Istené vala! És mond, hogy míg a földnek lágy ölen az elnyűtt por csöndesen megpihen, addig az, mi isteni vala, Istennél él örökre boldogan és fényesen amaz örök hazában s visszfényekint szeliden leng fölöttünk az áldott és áldó emlékezet, emléke annak, a kit fájdalommal bocsátunk el még hozzád is, Atyánkhoz, oda, szebb életünk honába is! Amen.

B u c s u.

Egy tört sóhaj — s te nem valál közöttünk, hosszú pályának fáradt vándora! Porsátó-

mindvégig szelid lelkü, mély elméjü, a kit szerettek és becsülték, a hol csak megfordult. —

Később ott találjuk Vay Dániel grófot a kerületi tábla bírói karában. Tevékeny, munkakedvelő és bíró ember volt. Az 1848/9-iki szabadságharcban a tábla működése is megszűnt. A szabadságharcban Vay gróf tényleges részt nem vett, de később, a mikor a nagy harcz véget ért, sokat használt hazájának s úgy a magyar, mint később a lengyel politikai menekültek sokat tudnának beszélni az ő jószágáról és áldozatkészségéről.

Majláth alatt főispánságot vállalt, 1865. táján pedig Debreczenbe költözött. Ide, ahol nem a külső látszatot, nem a nagyozólást becsülik, hanem a szellemi, az erkölcsi becses tartalmat, benne is az érdemet becsülték. Itt Debreczen közönségének szemei előtt folyt aztán az ő egyszerű, csöndes, bölcs élete. Beállott egyszerű czivis polgárnak; a gróf jelzöt sem használta neve előtt, de magáévá tette a lakosság puritán egyszerűségü életmódját s nem vallott vele kárt. A társadalom mozgalmában élénk részt vett. Ő volt a még néhány év előtt is a praedesztinált díszszónok, a helyi lapokba sokat dolgozott s mind maig emlékezetben van az a fényes beszéd, a melyet a török mozgalmak idejében ő tartott a tüntető néptömeghez a polgári kaszinó erkélyéről.

Sohase bántott senkit, jót mondott mindenkiről. Mindenkiel békességben élve mindvégig méltósággal, derüvel és keresztényi megnyugvással vitte az egyszerű szegény ember

szerepét és ez neki nagy érdeme, a melyért a jámbor lelkűek Istene csöndes, minden kint nélkülöző halállal jutalmazta meg!

Epp ily nyugodt, csöndes legyen e halál folytatása siri álmában is!

Apróságok Vay Dániel életéből.

Mosolygó virágok a fekete szemfödön azok a derős adomák, melyek egy-egy kedves halottunk emlékének díszére maradnak fenn. — Imé, néhány apróság Vay Dánielről:

Mikor éppen ravatalánál ültünk Piliassy Lajos nagybírókos és Papp György urakkal, jött özv. Vértesi Lajosné figyelmeztető levele, ki a nemes grófot épen szombatra hívta meg — ebédre!

Az elhunyt Vértesi Lajost ugyanis föltötte szerette Dániel gróf egyenes, magyaros jelleméért s özvegyével is fentartotta a barátságot.

— „Nem szeretem, ha ebédre hívnak, de magukhoz és Boros Sándorhoz szívesen megyek“ szokta volt mondani.

Boros Sándornál pedig ennek szölvőjébe szeretett ellátogatni. Ilyenkor megkövetelte, hogy az asztalon legyen lucskos káposzta belefőt barányhussal és majoránna kacsapece-nye.

Teleki Sándorral voltunk ott egy ízben s az előzékeny házigazda finom körtét szedett össze s egy csomagban tette a Vay kocsijába. Egy hirlapíró, a kit a gróf mindig tót na k

osult a mért a krumplit szerette, a csomagot kicserélte s tett akörték helyére — krumplit!

Hetekig fenyegetődzött aztán a tréfa-kedvelő öreg ur mindenféle véros bosszúval és alig várta, hogy megint jót nevetessen valami sikerült tréfán.

Dehogy haragudott volna meg valamire! A „Kispipá“-ban Papp Györgynél történt, hogy egy fiatal színész menyasszonya mellé telepedett s a mint magát a gróf kifejezte: **f é l t é k e n y n y é a k a r t a t e n n i!** A fiatal színész a gróf után küldötte ennek a másik asztalnál feledett mankóit. Kapott is vele a hátára egy jókorát!

Nagyon meghatotta őt legjobb barátjának, Teleky Sándor ezredesnek halála s a Bánki Istváné.

Igy csak a Baross Gábor gyászos elhunytát siratta meg, kiről így szólt:

— „Egyetlen tót, aki nagyobb volt a vele élő összes magyaroknál!“

Nagy öröme telt benne Vay Dánielnek, ha Jászai Marit Debreczenben látthatta. Ennek a nagy művésznőnek csak a szíve nagyobb, mint a lángelméje. Gyöngédségekkel, nyájassággal halmozta el a kedves öreg urat, ki viszont a lapban gyönyörű üdvözlő sorokkal fogadta.

z „Elektra“ 1891-iki tünneményes hatású előadása után együtt vacsoráltunk a divával.

rod hidegen itt maradt s nemesebb részed túl a sirra szállt villámgyorsan s halkan mint fuvalom... Légyen hát por, mi por volt rajtad is, ott kint a sirok csöndes padmalyában; s legyen sirhalmod, mely alatt pihensz, virágos oltár, mely azt hirdeti, hogy élsz te még itt is emlékezetben!... És éj örökre, ott fent az egekben; s kísérd szereteted szövéténekével szerelmesidnek lépteit, a míg itt bujdosnak s ismét ölelni fognak, ha Idvezítőjűkben éltek ők is. Amen.

Helyi hírek.

Tájékoztató.

Lapzárta mindennap d. u. 2 órakor, csak esetleg hétfőn később.

A királyi táblán hivatalos órák a segéd és kezelő hivatalokban d. e. 8-12, d. u. 2-5 óráig tartanak. — Az írtató, kiadó hivatal és az írtató a felelőnek felvilágosításokat ad hétköznapokon d. e. 9-11, d. u. 3-4 óra közt; vasárnapokon és ünnepnapokon d. e. 10-11 óra közt.

Nyilvános olvasóterem a kollégiumban, nyitva van hétfőn, szerdán, szombaton d. u. 3-6-ig.

Anyakönyvtár a kollégiumban a közönségnek nyitva pénteken délelőtt 11-től 12-ig.

Muzeum a kollégiumban nyitva van vasárnapoktól d. e. 10-től 12-ig.

A m. kir. meteorologiai intézet időjelzése a debreczeni távirtda hivatalnál augusztus 7-én: meleg, derült, zivatar, eső.

Séta hangverseny a Margit-fürdőben, minden vasárnap d. u. Rendezi a katonai zenekar.

Térzene minden szerdán este 1/2 6 órakor a Nagyerdőn.

Augusztus 7-15. Országos vásár.

Augusztus 13. Állatorvosok gyűlése d. u. 6 órakor a városházán.

Aug. 27. A függetlenségi párt nyári táncvigalma a Margit-fürdőben.

Szeptember 4. A kereskedő ifjak dalestélye a Margit-fürdőben.

Október 2-10. Országos vásár.

— **Uj regényünk.** Mai számunkban indul meg új regényünk **M a l o t Hectortól**, a melynek czime:

„Egy házasság a II. császárság alatt.“
Az érdekesítő mesével, hatalmasan festett korrajzzal megírt regény bizonyára vonzó olvasmányt képezend. Epp oly jelesmű, mint **M a l o t n a k** más, nyelvünkre lefordította regénye: „**A világ szállodája.**“ Ajánljuk olvasóink figyelmébe.

Jászay elszavalta a Vay gróf kedvéért Kozma Andortól a „Fehér kereszt“ egylet megnyitására írt verset, azután velünk együtt hazakísérte. Hogy dicsőkedett vele, hogy őt Jászay Mari megcsókolt!

Zeneszóval mertünk a Szikszay-házig s ott oly harsányan megéjeneztek (legharsányabban a diva) hogy a szomszédban lévő rendőrség riadva rohant elő, mert azt hitte, hogy valami politikai tüntetés készül!

A színészekkel — írtuk már — örömet időzött.

Egy ízben ő, Teleki Sándor és az elhunyt Barcsai szenátor együtt ebédeltünk Halmainénál.

— Asszonyom, szolt gróf Vay Dániel, nagysád most olyan helyzetbe van mint I. Napoleon az egyptomi gulák előtt!

— Hogy-hogy? kérdezték mind.
Vay erre három idős társára mutatva feleli:

— Jelenleg magának is négy évezred fekszik a lábai előtt...

Az ő kérelhetlen és rajongó magyarságáról tanuskodik a következő történet.

Még vagyoni virágzásának idejében Dániel gróf partfogásába vett egy ifju festőt. Azt taníttatta s azt külföldre is kiküldte a saját költségén, nem kívánva egyebet, mint hogy egy a magyar történelemből vett képet másoljon le a számára.

— **Dr. Bakonyi Samu úrral**, — úgy látszik — állandó correspondenciában leszünk, a mi elvégre sem kellemetlen kilátás, mert a nevezett ügyvéd ur okos és szellemes ember. Vele polemizálni élvezet magunknak és a közönségnek is. Legújabb felelni valónk arra a passusra szolgál, a melyet nevezett t. barátunk a „Debreczen“-ben intéz egy helybeli lap ad-ressére, mely egy kisebb kormánypárti lapból általunk véletlenül nem olvasott és állítólag Debreczent sértő cikksorozatot reprodukál. **Dr. Bakonyi Samu**nak bennünket érintő passusa így hangzik:

„Nem is folytatom tovább, csak azt kérdem, és csak azt szeretném, ha erre a kérdésemre adna legalább a D. H. őszinte és igaz feleletet: melyik hát, 5-e, vagy a Debreczeni Ellenör, a debreczeni kormánypártnak tulajdonképeni közlönye; avagy Debreczenben is immár két kormánypárt van, az egyik, amely a szabadelvűség kérdésében velünk tart s a Debreczeni Ellenörben, a magyar nemzet megerősítésére vezető közös törekvéseinket támogatja, a másik pedig, amely érthetetlen és erköletelen pártféltékenységből, tudva vagy öntudatlanul inkább pactál a nemzeti haladás magyar és nem magyar ellenségeivel, úgy amint az legutóbb a Debreczeni Hirlap hasábjain is nyíltan kifejezésre jutott?“

Mi ebben a kérdésben csupán a magunk részéről felelhetünk s feleljük is azt, hogy szabadelvű pártiságunk kérdést sem szenved, a lap homlokzatán olvasható, hogy e pártnak vagyunk közlönye, egy szóval nekünk az nem lopott sipkánk, a melyet csak éjjel szokás hordani. A mi pedig azt illeti, hogy hány kormánypárt van akár Debreczenben, akár az országban, arra a kérdésre egész őszintén válaszoljuk, hogy bizony bizony éppen háromszor kevesebb, mint a mennyi függetlenségipárt és éppen azért — sokkal több!

— **Presbiteri közgyűlés.** A debreczeni ev. egyház presbiteriuma tegnap Németh Lajos-lelkész és Szikszai Szabó László gazdasági bizottsági elnök kettős elnöklelte alatt közgyűlést tartott, a melyen több fontos ügyet intéztek el. A Nagyváradon létesítendő protestáns felsőbb leányiskola gyámoltása végett kibocsátott gyűjtő ívet vélemény

adás céljából kiadták a gazdasági bizottságnak. A rákóczi ev. egyház 10 frt segélyt kapott. Következtek a tanári, illetőleg a tanítói vála sz t á s o k, az iskolaszék ajánlata alapján. Egyhangulag megválasztották: a felsőbb leányiskolai tanári állásra: **Nagy Gyula** helybeli s. lelkész; a Szécsényi utcai leány tanítói állomásra: **Ökrös István**, az árok utcai iskolába: **Szécsényi István**, a Kossuth utcai iskolában: **Csurka István**. Munkácsi Juliánának a kossuth-utcai leány iskolában egy évre ideiglenesen történt alkalmazását a presbiterium megerősítette. Olvasatott az egyházkerületi közgyűlés határozata, amely megengedi a debreczeni egyháznak, hogy a törvényes formák megtartása mellett önálló egyházmegyévé alakulhasson. E határozatot örömmel hallgatta a presbiterium s küldöttséget alakított arra, hogy a parochialis körökre vonatkozó szervezeti javaslatot átdoigozza s az egyházmegyévé alakulás módjaitra nézve indítványt készítsen. E küldöttség tagjai: **Kiss Áron** püspök, **Simonffy Imre**, **Kiss Albert**, **Némethy Lajos**, **K. Tóth Kálmán**, **Dicsőfi József**, **Balogh Ferencz**, **Joó István**, **Somogyi Pál**, **Sz. Szabó László**, **Dr. Kovács Sándor**, **Kovács József**, **Kertész János** és **B. Nagy János**. — A közvizsgáknál kiosztandó jutalomkönyvekre az eddigi 50 frt helyett 100 frtot szavazott meg a közgyűlés, úgy azonban, hogy e jutalomkönyvekben a felsőbb leányiskola elemi osztályainak növendékei is részesíttessenek. A városi tanács közölte az egyházzal az ezredéves kiállításra való részvételre vonatkozó miniszteri leiratot, melyben az egyházak felhivatnak, hogy a birtokukban lévő becses műkincsekkel a kiállításon vegyenek részt. Ugy e leiratra, mint hasonló felsőbb felhívásokra vonatkozó javaslat tevésével küldöttség bizatott meg, a melynek tagjai: **Kiss Albert** elnöklelte alatt **dr. Medve Kálmán**, **Sz. Szabó László**, **Somogyi Pál**, továbbá az iskolaszék és a felsőbb leányiskolai tanács elnökei.

— **Trachoma az árvaházban.** A debreczeni jótékony nőegylet árvaházában elterjedt trachomaszembetegség ügyében a közgyűlés bizottsága megtartott elővizsgálat alapján már szombati ülésében fegyelmi eljárást rendelt el ama köztisztviselők ellen, a kiket e nagy mértékben veszedelmes ragadós betegség elterjedésének megakadályozása körül mulasztás vagy hanyagság látszik terheln, az árvaház orvosai — ellen pedig a rendőrségnél indítja meg a törvényes eljárást. Csaknem egyidejűleg a közigazgatási bizottság e határozatával érte-

A festő azonban éppen a merseburgi gyászos csatát másolta le a képtárban s ezzel kedveskedett a grófnak.

Ennek sem kellett több. Egy kép, a melyben a magyart gyalázzák!

Darabokra tépte méltatlankodó haragjában Nagy fáradtsággal rakták össze aztán mások s most ott van a debreczeni főiskolai muzeumban.

— **Magyarország története** — a melyről **Lóvey Klára** írt szép ösmrtetést — oly munka, melyet a néps az ifjuság kezébe kell adnunk, hogy belőle hazaszeretet tanuljanak.

Egész lélekkel csüngött e művés a mikor megírta, e sorok írójához intézett levélben ezeket írta:

— „Ha hibás e mű, nem csoda. Annyi dicsőségről kellett írnom, hogy a nagy fény elvakított. De ily sok fénynek pislogó méceszt gyujtani gondolatnak is merész volt!“

Sokat járt Koltóra, a honnét e sorok írójának egy Petőfi által faragott somfabot hozott emlékül. A nagy költő akkor faragta, a mikor — gróf Teleki Sándor meghívására — a koltói kastélyban élte le mézes hetét. — Sokat járt Vay Dániel Garbonácson, a Teleki-család furdójében is, a honnét rendszeren a legjobb egészségben tért haza.

Mándoky Béla beszéli el, hogy a Püspök-fürdőben ez idén is ott járt gróf Vay Dániel. Papp Györggyel voltak

ott s akár az asztalnál, akár olyankor, a mikor ott bicsegett mankóival a sétányokon, ezzel a legjobb barátjával évődött.

— „Már én holnap megyek. Itt hagyom magat“, szolt egy ízben Gyuri bácsihoz.

— „Ugy se megy el nélkülém“, felelt Papp nagy flegmával. És Pappnak igaza volt, a gróf maradt.

— „Derék becsületes ember ez“ — szolt Mándokyhoz a mikor Papp távozott — „és én szeretem a debreczenieket, ott is a karok én pihenni abban a jó sárga homokban!“

Ez a tréfás párbeszéd pedig szóról szóra, természet után van felvéve:

V. D. Krumplit a tótoknak!

G. I. Pecsényét se ennének a magyarok, ha nem tanulták volna a tótoktól. Ott poshasztották a nyergük alatt a nyers húst!

V. D. Az sem igaz ám! De a bor csak magyarnak dukál!

G. I. Az ám a kanczatej!

V. D. Hogy hanczeg a Szvatopluk!

G. I. Henczeghet is, mert Shakespeare plagizálta azt is, a mikor III. Richardja szintén országot ígér egy lóért!

V. D. Hát még mit nem tud a tótokról?

G. I. Hát nem ők építették föl a magyar főváros-t?

V. D. No hát az én Istenem se segítse többre, mint a malter-hordásra!

sülést
egy n
beteg
nagy
kéber
szigo
tel.
annal
lyokt
meg
egy
kiadt
növen
csalá
javul
árvat
fordu
csak
hoz.
megn
deko
ben
bázol
mato
pedig
iránt
lyel,
meké
az á
és m

mai
zotts
általa
hozz
és a
dötte
ha a
szive
Istvá
Káro

zett
pánb
gyan
halá
szolg
tani
a leg
Fere
léki
jelen
Rak
ezut
tajos
járás
is fe
Sám
zető
den
ható
is ve

lomb
négy
egy
lelk
tette
imm
ügye
célj
felel
czen
hára
épen

dere
bokl
pilla
volt
bizo

sülésünk szerint érkezett a belügyminiszternek egy rendelete, a melyben a szerencsétlen árvák betegségének gyökeres kiirtása, a fenyegetett nagy közönségnek a ragálytól megóvása érdekében, valamint a mulasztást elkövetők ellen szigorú intézkedéseket, illetőleg eljárást követel. — A miniszter ezt a szomorú eseményt annak tulajdonítja, hogy a fennálló rendszabályokban jelzett óvintézkedéseket nem tartották meg s súlyos gondatlanság volt az is, hogy egy trachomás növendéket idegen családnak kiadtak. Nem engedhető meg az sem, hogy a növendékek még felgyógyulás után is magán családnál helyeztessenek el, hanem mihelyt javulás mutatkozik, visszakell vinni azokat az árvaházba s minthogy a trachománál gyakran fordul elő visszaesés, a teljes gyógyulás után csak két év múlva adhatók ki magán családokhoz. A miniszternek ez a rendelkezése fölülte megnehezíti a nőegylet által felállítottai szándékolt női ipariskolának a szeptemberben való megnyitását, ha csak nem az árvaházon kívül keresnek az iskolának más, alkalmas helyiséget. Az elemi iskola megnyitását pedig lehetetlenné teszi. A nőegyletnek egyébiránt az a terve, hogy rendkívüli városi segélyvel, föltéve, hogy azt megnyeri, az árvagyermek számára ideiglenesen helyiséget bérel, az árvaházban pedig fenntartja elemi iskoláját és megnyitja a női-ipartanodát.

— **Városok értekezlete.** A városi tanács mai ülésében tárgyalta a jog- és pénzügyi bizottságnak a városok értekezletére vonatkozó, általunk bőven ösmertetett javaslatát. A tanács hozzájárult ahhoz, hogy a városi közigazgatás és autonómia rendezése ügyében a városok küldötti értekezletet tartsanak s a küldötteket, ha az értekezlet helyéül Debreczent választják, szívesen látja a városi hatóság. Erről Vértessy István főjegyző értesíteni fogja Zechmister Károly győri polgármestert.

— **Kolera Hajdumegyében.** Hiób hírek érkeztek ma délelőtt Rásó Gyula kir. tanácsos alispánhoz Csegéről, a hol tegnap három kolera gyanus megbetegedés fordult elő s egyik hirtelen halállal végződött. Az alispán Orosz Sándor szolgabírórt rögtön Csegére küldötte, hogy az ottani orvossal a gyanus eseteket megvizsgálja s a leghigorubb óvrendszabályokat léptesse életbe. Ferenczy Elek főszolgabíró az összes tiszaméltókat elzáratta, miután kolerikus eseteket jelentenek úgy Tisza-Füredről — négyet, mint Rakamásról — hatot. A kolera úgy látszik ezúttal is, mint 1831-ben mármarosmegyei tulajosok hurcolják be vidékünkre. A b-ujvárosi járás főszolgabírója, a Szatmármegye felől is fenyegető kolera gyanus esetekkel szemben Sámson és V.-Pécs községekbe kelet felől vezető országutakra őrköt állított, akik minden idegent feltartóztatnak, hogy megvizsgálható legyenek. Mándok szabolcsmegyei község is vesztegár alatt van a kiütött kolera folytán.

— **Tanítói fizetések rendezése.** Azon alkalomból, hogy a debreczeni ev. ref. egyház egy négyszáz forintos (!) tanítói állomására egyetlenegy pályázó sem jelentkezett, — Kiss Albert lelkész azt a nagy örömmel fogadott kijelentést tette a tegnapi presbiteri közgyűlésen, hogy az immár tarthatatlan tanítói fizetések rendezése ügyében ő egy javaslaton dolgozik, a melynek célja lesz a megváltozott viszonyoknak megfelelőleg jobb fizetéseket biztosítani a debreczeni egyház tanítóinak. Ideje is van már valahára gyakorlatilag megvalósítani egy ezelőtt épen 25 évvel kimondott határozatot.

— **Megszökött fegyencz.** Csizmadia Károly derecskei illetőségű 21 éves fiú, amint a többi rabokkal együtt dolgozott a rabkerten, egy alkalmas pillanatban megugrott. A fiatal gonosztevő 2 évre volt elítélve, a mit legujabb stiklijével, több mint bizonyos, hogy szaporítani fog, ha előkerül.

— **Jegyzőválasztás.** Egyeken Kukányi Lajos józsa képzett helyettes körjegyzőt egyhangulag községi másod jegyzővé választották.

— **Névváltoztatás.** Brézel Pál balmazújvárosi lakos vezetéknévét belügyminiszteri engedéllyel „Berényi“-re változtatta.

— **Füredből.** Uj-Tátra-Füreden múlt hó 31-ig 1011 vendég fordult meg, köztük van Debreczenből uja ban Lippmann Sámuel nagykereskedő nevével.

— **A geszti pap meghalt.** Geszten Tisza Kálmán volt miniszterelnöknek a birtokán, meghalt a falu papja, az öreg Nagy Péter lelkész. A derék pap évek óta pénztárosa és tanácsbírája volt egyházmegyéjének. Hívei, kik szerették őt, most megyszerte gyászolják halálát.

— **Cseré.** Poprád szépassági városkának egyik művelt családja fia helyébe a jövő tanévre elemi iskolai leánykát keres cserébe oly házból, ahol zongora is állana az illetőnek rendelkezésére. Közlebbi utbaigazítást a helybeli kereskedelmi akadémia igazgatója nyújt.

Táviratok.

(A „Debreczeni Ellenőr“ s. tudósítójától.)

Budapest, augusztus 7.

— Érk. 3 ó. 30 p. —

A német császár Budapesten.

Vilmos német császár hír szerint szeptemberben Schönbrunnból Ő Felsőgével a királylyal és egész kíséretével Budapestre jön s innen mennek a hadgyakorlatokra.

A párisi okmányhamisítási pör.

A párisi nagy okmányhamisítási perben meghozták az ítéletet. Northont három évre és 100 frankra, Deuret egy évre és 100 frankra ítélték.

Szerencsétlenség lóversenyen.

Tegnap az Alagon az urlovasok lóversenyén Szapáry Gyula gróf huszár főhadnagy lebukott lováról s súlyos agyrázkódást szenvedett. Esméletlen állapotban szállították el. A közönség körében az eset miatt nagy izgalom támadt. A gróf már jobban van. Szapáry Gyula gróf, fia meglátogatására Budapestre jött.

Irodalom — Művészet.

* **Péter és Bánk-bán összeesküvése.** Irta Erdújhelyi Menyhért Ujvidék, 1893. — A könyv hazai történetünk egyik kiváló érdekességű mozzanatát, az ismeretes Bánk-bán-féle merényletet tárgyalja, melyet Katona József dolgozott föl örökszép Bánk-bán-jában. Erdújhelyi több krónika s idevágó teljes hiteli kir. okmányok beható tanulmányozása után arra az eredményre jut, hogy az ismert merénylet nem Melinda nem is Bánkbán családi életének megsértése miatt történt; hanem, hogy az a vérgisértett nemzet haragjának kitörése, egy politikai összeesküvés tervszerű végrehajtása volt. Bizonyos az is, hogy a merényletet nem Bánkbán követte el, ki csak beavatott volt; hanem Péter (Petur-bán) az összeesküvők vezére mérte a halálos csapást a gyűlölt királynőre. A merénylet 1213 szept. 28-án történt, midőn Gertrud királynő épen szüreti mulatságon volt a vértési kegyekben. Péter elkobzott birtokaitól: a róla Péterváradnak elnevezett helyet és környékét Gertrud fia, IV. Béla király, 1237-ben a mai pétervárad rókusvölgyi majorok helyén alapított

bélaaknti apátságának adományozta. — Erdújhely az érdekes tárgyát nagy odaadással tanulmányozta, s a kutatásaiból levont eredményeket tiszta, világos előadásban mutatja be a közönségnek. Művének egyes fejezetei a következők: I. Péter a merénylő. 1. Egykoru krónikák tanúsága. 2. A krónikák egyezése a viszonyokkal. 3. IV. Béla oklevele. II. Bánk-bán. 1. Bánk bűnrészessége. 2. Bánk családi viszonyai. III. A Melinda-affér. 1. Eredete. 2. A fáma elterjedése. IV. Simon bán. V. Reginam occidere nolite timere. VI. A merénylet körülményei. 1. Ideje. 2. Helye. VII. Pétervárad, 1. Bélekt. 2. Ó-Péterváralja. 3. A pétervárad erőd. VIII. A merénylet irodalma. — A könyv ára 1 forint. Megrendelhető Ujvidéken Erdújhelyi Menyhértnél.

Törvényszéki esarnok.

* **A debreczeni ügyvédi kamara** Kolossy Antal ügyvédet Kunhegyes székhelyvel az ügyvédek névjegyzékébe felvette és jelenti, hogy Balkányi Gyula ügyvéd, lakhelyét a kamara területén belől Debreczenből Kis-Várdára tette át.

* **Szopó János fegyelmi ügye.** Szopó Jánosnak h.-bőszörményi volt járásbírónak megint volt fegyelmi ügye. A kassai kir. tábla ugyanis Szopó János volt h.-bőszörményi most tokaji járásbíró, részegeskedésért és illetlen magaviseletért hivatalvesztésre ítélté. Vádolt az ítélet ellen felebezést jelentett be.

Közgazdaság.

* **Kísérlet szántóvetőgéppel.** Megint egy debreczeni találmány. Schvarcz Miksa helybeli férfiruha kereskedő, ki ezelőtt gépészettel is foglalkozott, egy általa feltalált géppel tartotta tegnap délután első kísérletét, Német Györgynek az új földeken lévő tanyáján. A gép egyszerre szánt, vet és boronál. Épen ebben rejlik érdekessége s ha tökélesedik, a mezőgazdaságra nézve nagy a jelentősége. A gép tehát ugy van elmésen konstruálva, hogy az egyszerre eke, vetőgép és borona. A vetőgép az eke hátsó részén van elhelyezve és a csoroszlyák részatosan jönnek ki belőle, a melyek összeköttetésben vannak a boronáló késekkel. Az eke jobb kerekéhez kisebb kerék van alkalmazva, a mely szij által össze van kötve a vetőgép kerekével. Ha az eke megindul, a vetőgép is megkezd működését. A feltaláló különben a tegnapi kísérletével csupán az új géppel való munka lehetőségét akarta kipróbálni, miután a gép, a melyet a feltaláló maga készített, most még oly gyenge, hogy azt hosszabb kísérlet alá nem lehetett bocsátani. A további tökéletesítésnél a feltaláló egy könnyebb két akar még a vetőgép alá szerkeszteni s azután szabadalom elnyeréséért fog folyamodni. A gépet különben Váczi János gazd. egyesület elnöke is megtekintette és azt nagyon ügyes és hasznos dolognak találta. A kísérlet után a feltaláló családja a jelen volt érdeklődő gazdákat kitünő szíveséggel megvendégelte. (s.)

Érték tőzsde.

(A debreczeni „közgazdasági bank részvénytársaság“ közlése 1893. aug. 7-én.)

Államadósság:				
Magyar aranyjárdék 4%	—	—	115.50	115.85
" vasuti beruházási kötvény 4 1/2%	—	—	125.—	127.—
" koronajárdék 4%	—	—	94.50	95.—
" regále váltásági kötvény 4 1/2%	—	—	100.25	100.75
Osztrák aranyjárdék 4%	—	—	118.75	119.25
Egységes állam kötvény 4 1/2%	—	—	96.75	97.50
Tisza-szegedi 4%-os nyeresémsorsjegy	—	—	142.—	143.—
Részvények:				
Magyar hitelbank részvény	—	—	419.50	420.—
Osztrák hitelrészvény	—	—	337.40	337.60
Magyar ipar- és kereskedelmi bank részv.	—	—	115.—	115.50
Sorsjegyek:				
Magyar jelzálogbank 4%-os sorsjegy	—	—	128.75	129.75
Osztrák földhitel sorsjegy 3%-os	—	—	115.—	116.—
Magyar vöröskereszt sorsjegy	—	—	12.75	13.25
Osztrák " " " " " "	—	—	19.25	19.75
Olasz " " " " " "	—	—	13.—	13.50

Bazilika sorsjegy	— — — — —	9.—	9.40
Jó-szív	— — — — —	3.—	3.30

Pénzszemek:

Cs. és kir. arany	— — — — —	5.80	5.90
20 márkás arany	— — — — —	12.22	12.26
20 frankos arany (Napoleon d'or)	— — — — —	9.86	9.90
Sovereigns	— — — — —	12.47	12.53

Budapest-kőbányai sertéskereskedelmi csarnok.

Augusztus hó 5. Hizott sertés árak:
I. Magyar első rendű: Öreg nehéz (páronkint 400 klgon felüli sulyban) —. —. krig. Öreg közép (páronkint) 300—400 kilogramm sulyban —. —. krig. Fiatal nehéz (páronkint 320 kilogramm felüli sulyban) 46.—47. krig. Fiatal közép (páronkint 251—320 kilogramm sulyban 45.5—46.5 krig. — Fiatal könnyű (páronkint 250 klg. terjedő sulyban) 46.—47. krig. II. Magyar szedett: Nehéz (páronkint 280 klg. felüli sulyban) 44.—45. krig. — Közép (páronkint 220—280 klg. sulyban) 44.5—45.5 krig. Könnyű (páronkint 220 klg. terjedő sulyban) 45.—46. krig.

Egy házasság a II. császárság alatt.

Malot Hectortól. 1.

ELSŐ KÖTET.

I.

A császárság szép napjai alatt, Párisban „Sainte Barbe“ név alatt, fiatal emberekből egy társaság alakult, mely pillanatnyi hírnévre tett szert a társas körök és sport világban.

Daczára ezen címnek, mely a tűzérök védszentjének oltalma alatt látszék helyezni, — ezen társulat épen nem volt harcias. Ellenkezőleg békés és közlékeny, egyetlen célja volt a lételéhez szükséges segély források felkeresése a játékokban és a verseny lovakon való nyerészkedésben.

E név „Sainte Barbe“ az volt a mit a nyelvten „tropus“-nak nevez; azt jelenté hogy ezen társulat, kitéve véletlennek és veszélynek, egy vagy más pillanatban légbe röpkülhetett, mint egy hadi hajónak löporos kamrája. A kártya szerencsének egy rossz estélye, egy sántító jó egy nagy díj-versenyen és a „Sainte Barbe“ eltűnt miután felrobbant.

Hála legénysége ügyességének, szerencsésen bir hajózni a balesetekben oly termékeny párisi tengeren és több idény alatt lehetett mindig győztes zászlaját lobogva látni. Többször mint egyszer, az igaz, borzasztó zivatárokat állt ki és elmerüléssel fenyegetett, nem egyszer kelle kiállania kemény harcokat, melyek vesztéhez két lépésnyire helyezék; de számadás végén soha sem szenvedett döntő veszteségeket és munkás hadjáratainak folyama alatt néhány gazdag fogást tőn, melyek nevét tündöklővé tévék. Így ő volt az, kinek szerencsése volt megverhetni Lemonosoff herceget, a németországi játékok félelmes ellenét, és ismét ő volt az, ki hónapi küzdelem után Törökországba visszatérítésre kényszeríté Naima Effendit, politikával foglalkozandó, hogy a játék okozta romlást kiheverje (Unbeau frére.)

De ez volt utolsó győzelme. Azon pillanatban, melyben elérte látkörének széleit, megfizmodott. Egyszerre az a hír támadt, hogy a három társ, kik a „Sainte Barbe“-ot alapítát, megvált egymástól.

Nem csak a kepusok világában ismerik a pletykát: a „high life“-nek szinte meg van komasága. Midőn a „Sainte Barbe“ eltűnéséről kezdének beszélni, a kérdezősködések, gyanúsítások, méltatlankodások egész versenye támadt.

— Ennek be kelle következnie. Az ily fajta társulások ugyan lehetnek-e városok? Mi lenne akkor a világból?

— Ugy látszik, hogy nem birt tovább mozogni.

— Ellenkezőleg, ők ezen télen igen kövér összegeket nyertek és majdnem sohasem vesztettek.

— Hogyan van ez tehát?

— Azt mindenki meg fogja önnek mondani.

— Igaz az, hogy d'Yprean és Plouha azok, kik visszavonulni akarnak.

— Az ördögbe! Bizonyára nem Sainte-Austreberre az, kinek e gondolata támadt; a „Sainte-Barbe“ reá nézve igen hasznos volt. A nélkül mi leend belőle?

— Edes atyja majd betudja valahova.
— Hová? Ő nem olyan könnyen betudható. Egy játékasztal előtt ő jobban helyén van, mint bárki más, azt megengedem önnek; egy urlovasok versenyében megvannak az ő érdemei, ez bizonyos. De azután! Ez nem elegendő arra, hogy ő valamely nagy állásba belebombáztassék. Hogyan lehessen belőle csinálni egy megyefőnököt, egy diplomatát, egy jószágigazgatót? Daczára azon hatalomnak és kegynek, melyet atyja élvez, a feladat igen nehéz volna, az nem sikerülne a tábornoknak. Aztán ő nem azon ember, ki arra vállalkozna. Magért ezt fiam sem lehetne soha látni, hogy ő oly lépésekbe bocsátkoznék, melyek neki személyesen és közvetlenül sem hoznának be. Az ő ereje abban rejlik, hogy soha semmit sem kért, csak a maga számára és az Isten tudja, hogy mit kért és kapott már.

— Miért kíván d'Iprean és Plouha a „Sainte Barbe“-tól visszavonulni?

— Ön tudja hogy d'Iprean maga a becsületesség?

— Plouha szinte, nekem úgy tetszik.

— Kétségkívül.

— Ide nem! tehát?

— Tehát ők visszavonulnak.

Mások, beszédeikben kevésbé visszatartózkodók, nem restelték fessegetni azon okokat, melyek a három társnak elválását előidézik.

— Talán?

— Azt nem mondom; de anyi bizonyos, már jó ideje, hogy viszálykodások vannak közöttük, nem csak a játék miatt, hanem a futtatások miatt is, minden miatt. Ön ismeri Nabucho esetét? Két lovuk volt a versenyben: Nabucho és Arquebuse, és Nabucho volt az melyivel az istálló nyerni akart; — legalább ezt mondták. Szándékosan sétáltatták Nabuchot mindenki előtt, megmérték jockeyját; ez nyeregbe ül, és azon pillanatban melyben a lónak indulnia kellett volna a pályán; Arquebuse volt az mely úgy nyert a hogyan akart. Sainte Austreberre egyedül volt Párisban és a rendeleték ő általa adattak ki: A gyepet megketélte.

— Ez tolvajság!

— Nem egészen, mert szorosan véve ez törvényes. Mindenesetre az eset pokoli lármát keltett, az újságok beszéltek arról, és egy újabb cikket fognak a szabályzatba vezetni, hasonló esetek meggátlása végett. Bárhogyan is legyen, d'Ipreau nem akar ebből nyereséget húzni és kinyilvánítá hogy lemond fogadásairól. Természetesen Plouha is d'Ipreau oldala mellé sorakozott, és ez utóbbi nehézség, hozzáadtván mindazokhoz, melyek apránként összegyűltek, fellobbant a port: a „Sainte Barbe“ szétrobbant.

— Darabjai még jók.

— Még lehet, de sem d'Iprean sem Plouha nem akarnak azokat összeszedni.

— Saime Austreberre nem fog anyi nehézséget tenni, és hihető, hogy látni fogjuk őt magát, folytatni azt a mi oly jól sikerült midőn hárman voltak.

— Az lehetséges, de én fogadok tizen egy ellen, 500 louisban 50 ellen, hogy elbukik két év előtt. Lássá, tehetnek, beszélhetnek, mégis nincs semmi olyan mint a becsületesség hogy valami sikerüljön. D'Iprean és Plouha részét kívánva, a „Saime Barbe“ nem lesz eléggé gazdag.

— És Saime Austreberre része?

— Saime Austreberre az ügyességet hépvisele a társulatban, és az ügyesemberektől óvakodni szoktak. Ön azt fogja mondani nekem, hogy azok kik a Saime Barbehoz mentek jól tudták, hogy ön nem csak d'Ipreaut és Plouhát fogják találni. Ez tökéletesen igaz de d'Ipreau és Plouha biztosíték voltak, egy neme a takarónak; az alkormány feledteté a kapitányt. Jelenleg a kapitány maga marad. Nem követelem azt, hogy ezért mindenki elfogja hagyni a „Saime Barbe“-ot. Az mindig fog akadni oly játékosokra, kik előnyt adnak egy magán háznak, hol játszani lehet, a nél-

kül, hogy félni kelljen kíváncsiaktól és meg-gondolatlanoktól, a társaskörök felett ahol mindent tudnak és a hol ki van az ember téve annak, hogy nevét táblára kifüggesztve lássa, ha huszonnégy óra alatt nem fizet. De az egy sajtászerű szövetség lesz: az nem lesz többé ön, az nem leszek többé én. Aztán, apránként fogyni fog ezen szövetség, kifárasztva mindig veszíteni, mert Sainte Austreberreherel mindenki azzal végzi hogy veszít; azon játékosok, kik fizetni szoktak, vissza fognak vonulni és csak azok fognak megmaradni kik néha fizetnek és az idegenek. Párisban, az idegenek hamar kiképzik magokat, telálnak előzékeny barátokra kik felnyitják szemeiket és füleiket; nem sokára az idegenek is viszsztatartzkodni fognak. Mindezzm okoknál fogva állok fogadásom mellett, tetszik ez önnek?

(Folyt köv.)

Apró-cseprő.

* Szaván fogta. Két barát találkozik az utcán s így szólítja meg egyik a másikat:

— Látod barátom, milyen lump ember vagy te, mindamellett, hogy tegnap volt e'seje, fogadni mernék, már nincs egy árva filléred sem.

— Már hogy lehet ilyet mondani, mikor most is van még 15 frt készpénzem!

— Hisz akkor derék, légy szives adj kölcsön belőle 5 frtot.

* A meghívás. Ellesett párbeszéd:

— Milyen ember ez a Kopasz Sándor. A minap meghívom családostul a nyaralómba. Ugye bár, ez elég udvarias volt tőlem?

— Kétségkívül.

— És képzelje, vasárnap csakugyan eljöttek.

— Nos?

— No már kérem, ha én oly udvarias vagyok, hogy meghívom őket, lehetett volna bennünk anyi emberség, hogy el ne jöjjenek.

MARGIT ALBUMÁBA.

Azt mondd: egy őrangyal ad az isten Minden vándornak, a ki czélra lép;
E kagyes angyal védi minden léptét,
És rejti híven minden vész elől . . . !

Ha ez váló, nincs mit remegned akkor!
Akkor ne féls, oh drágám! engemet!
Nem egy: két angyal őrködk fölöttem,
Két szép őrangyal; a te két szemed!

Ábrányi Emil.

* Az anya szónak csupán hallására is annyira tisztelet tölti el mindenki keblét, hogy kétkedni kezdünk: vajjon van e még törvényes jog hátra, melyet az anyák számára sürgetnünk kellene.

Legouvé.

Egy roué naplójából: Szeretni szabad boldul, csak házasodni kell okosan.

Milkó I.

* Hogyan menekült meg gróf Haller József az akasztófától? A Kolozsvárt megjelenő 1848—49 Történelmi Lapok augusztusi száma történelmi adalékai során a következő érdekes visszaemlékezést beszélteti el egy szemtanúval:

Gróf Haller Józsefnek nővére Földváry Józsefné gróf Haller Klára Kolozsvárt lakott. E nemes lelkű nő feláldozta nyugalmát és vagyonát, hogy testvérbátyját a haláltól megmentse. Urbán ugyanis átalotta nyíltan kijelenteni a grófnőnek, hogy ő ugyan jól tudja azt, hogy testvérbátyja a forradalomban részt nem vett, de egy példát kell alkotni (szó szerint: Wir müssen ein Exempel statuiren) és ez okból vagy Tamassy Antálnak vagy gróf Haller Józsefnek, de a kettő közül az egyiknek függeni kell.

A kijelentést Urbán a grófnőnek, Trauschensfels császári királyi major-auditor előtt tette, ki elég emberséges volt, a grófnőt mindvégig

tanácsával támogatni, de sőt elkísérte több ízben a kaszárnyába fivéréhez, gróf Hallerhez, ki is midőn Urbánnak fenti kijelentéséről értesült, elájult és később térdre ereszkedett a fentemlített major-auditor előtt, kérve, hogy mentse meg, ha mindjárt a grófnő összes vagyonát is feláldozza, melyet ő azután visszafizetni ígért.

A jó testvér, az auditor tanácsára, legelőbb is Nagy-Szebebe utazott, hol azonban Wohlgemuth kormányzó azzal a kijelentéssel fogadta, hogy Urbánnak staféta ment, miszerint ne Tamássy Antalt, hanem gróf Hallert akasztassa fel, mivel utóbbinak hangzatosabb a neve.

A grófnő sietve visszautazott Kolozsvárra, hol az említett auditor kijelentette, miszerint még 24 óra áll a grófnő rendelkezésére egy végkisérlet tételére, hogy testvérbátyját a bitófától megmentse.

Nemde dramatikus a helyzet, melybe a jó testvér jutott? Azonban a helyzet teremti az embert és a grófnőnek is egy jó gondolata támadt. Még Naszódról ismerte Urbánnak a feleségét és tudta, hogy a gyémánt és arany fényétől nem irítozik! A grófnő ugyanis ékszerárának legszebb darabjait magára aggatva, Urbánnéhoz ment és itt egy regénybe illő jelenet következett! Midőn a grófnő előadta jövetelének célját, Urbánné egy perc alatt megosztotta a grófnőt összes ékszereitől és gyorsan távozott. Rövid idő múlva azonban férjével Urbánnal visszatérve, ez utóbbi kijelentette, hogy a grófnő fivére, kegyelem útján, a bitófától megmenekült és 10 évi várfográgot kapott!

A szerecsélen Tamássy Antalt Urbán 1850. évi szeptember hó 27-én felakasztatta! Egy mindenki által elfelejtett vértanu!! Áldás emlékére!..

Az 1848—49. utáni események láncolatának egy vérlázító láncszeme ez, mely halvány világot vet dicső, de elbukott küzdelmeink soha el nem mosódó tragoediájára!..

Szerkesztői posta.

Z. M. „Megérdekellek ezzel a löcsesel” — annyit jelent a Bugyi Sándor ös-felfogása szerint, mint latinban az „eltángállak”. Tango úgy is érinteni, mért ne lehetne az eltángálásnak jól talyigás fordítása a megérdekelní?

K. F. Ránk az az elítelt betörő tényleg — (Őn használja a tényleg szót, a mi a német th a t s ä c h l i c h szolgai fordítása), azt a benyomást teszi, hogy ő, Gersánczky József igen gőnge elméjű ember, a ki kedvese kezében maga-tehetetlen játékszer volt. Az a sovány, szenvedélyes lelkű, kesernyés kedélyű komédiás asszony, a ki — a nagy hatás kedvéért — elhozta a törvényszékre kis fiát, mindenütt ott volt, a hol a férj büntettet követett el. P é n z v á g y volt a rugós a férj, a ki szeretőjének egészen rabszolgája vala, mindig kész volt lopni, rabolni, csak hogy pénz legyen. F é l t é k e n y s é g b ű l vallott mindenben Farkas Zsófiára, hogy az asszony is biztos helyen, a börtönben legyen, de mikor gyermekével együtt meglátta, visszavont minden vallomást. Nem volt ereje ezzel a nővel szemben s ilyenkor a mély rezgésű gondoka hangon meghatottság, szívhez szóló bánatosság vonult át. Igazán kár, hogy a gyermekét beeresztették a tárgyalási terebe. Eszébe fog emek jutni bizonyára a vasra vert atya és a fegyveres ő, kinek oldalfegyverével játszogatótt. De milyen emlék lesz az! Bennünket bizony nem hangolha a szülők iránt irgalomra a végtárgyalás tragédiájában gyermek-szerepet játszó szülött. Nem, inkább arra lenne kedvünk, hogy a gaz szülöket éppen a gyermekek érdekében zárjuk el akár — élethossziglan is! Végül konstatáljuk kedvéért azt az uteszai élezet, hogy Gersánczky nem is követett el bünt

a mikor pénzt akart kivenni a takarékpénztárból, hiszen — mint tőkepénzes — előbb be is tette, a mit ki akart venni!

Rajki. A déli órákban versei („Hárstövénben” stb.) megbeszélése végett szívesen látjuk.

A kis lutri huzásai.

— Augusztus 7. —

Budapest	40	52	2	35	15
Lincz	21	23	46	20	41
Trieszt	81	28	64	77	70

Kiadó és laptulajdonos:

„Csokonai” nyomda és kiadó r.-t.

Felelős szerkesztő:

Vértesi Arnold.

Az összes orvosi tudományok tudora

Dr. Borbély Imre

specziális fogorvos

lakását f. hó 1-től

a RANUNKE L-féle háztól a

HAJDU GYULA-féle házba

(Piac és Csapó utca sarkán, szembe a Bika-szállóval) I. emelet tette át.

Kapu bejárat a csapó utcáról.

Rendel: d. e. 8—12-ig.
d. u. 2—5-ig.

A „DEBRECZENI ELLENŐR” kiadóhivatala.

A „CSOKONAI”

NYOMDA és KIADÓ

RÉSZVÉNYTÁRSASÁG

szíves figyelmébe ajánlja a modern nyomdászati követelményeknek megfelelően berendezett

KÖNYVNYOMDÁJÁT

mely újabbban a legdiszesebb betűkkel szaporítottatott s így a legkényesebb igényeket is kielégítheti.

Könyvkötészet

melyben a legkitünőbb gépek vannak alkalmazva, a fővárosi és külföldi nagyobb könyvkötészetek méltó versenytársa.

Árai határozottak, olcsók.

Vidéki megrendeléseket pontosan és gyorsan teljesít.

A saját kiadásában megjelenő „Debreczeni Ellenőr” részére

hirdetéseket olcsón elvállal.

Férfi Chiffon ingek,
a hírneves Schroll-féle Chiffonból,
1 frt. 90, 2 frt. 20, 2 frt. 60.
Gallérok, kézelők, nyakkendők,
Harisnyák, Keztyük,
Női Blousok,
Kész mosó gyermek ruháskák,
Brassói posztók,
Szabó Lajos fia
czégnél.

KLYTHIA A bőr
ápolására.
Az arcszín finomítá-
sára és szépítésére **ZSIRPOR**

Legelegánsabb toilette-, bál- és salonpor.
Chemikailag megvizsgálva és jónak találva.

Dr POHL J. J. cs. kir. tanár által Bécsben.

Hölgyektől elősmérő nyilatkozatok.

Taussig Gottlieb

Finom toilette
szappanok
és
parfümek

gyára,
főraktár:

WIEN,

I. Wollzelle Nr. 3.

Wolter Sarolta cs. k. udvari burg-zínházi színésznő Bécsben.
Beeth Lola cs. k. udvari opera énekesnő Bécsben.
Schläger Antonia, cs. k. udvari opera énekesnő Bécsben.
Pálmay Ilka, színésznő a „Theater an der Wien“ színházban.
Odilon Heléna, színésznő a német népszínháznál Bécsben.
Ernest van Dyck, cs. k. opera énekesnő Bécsben stb.

Egy doboz ára 1 frt 20 kr.

Kapható Debreczenben:

BAUM MIKSA áruházában

és a legtöbb parfüm és gyógyszerkereskedésben.

Üzletmegnyitási jelentés.

Van szerencsénk a n. é. közönséget mély tisztelettel értesíteni, hogy helyben

FŐPIACZ, CZÉGÉLY-HÁZ

(Nagy Amália volt helyisége)

a jelenkor legfokozottabb igényeinek megfelelő, dusan felszerelt

női és gyermek felöltők

ÁRÚHÁZAT

nyitottunk, hol mindenkor

legujabb szabás szerint, divatos és csakis legjobb minőségű
szövetekből készült árúk

☛ jutányosan kaphatók. ☛

Hogy a n. é. közönség minden megrövidítéstől mentve legyen, minden ruhadarab — alku kizárásával — csak

☛ szabott áron ☛

lesz eladva. — A n. é. közönség jóakaratu pártfogását kérve, főtörekvésünket odairányítjuk, hogy minden tekintetben teljes megelégedését és nagybecsü bizalmát részünkre állandóan biztosítsuk. Egyuttal bátrak vagyunk a mélyen tisztelt közönséget üzletünk megtekintésére meghívni.

Mély tisztelettel

HEIMAN és HALMÁGYI.